

Részesedés Isten képzelőerejében*

Barbara Brown Taylor *igehirdetés-kötete*

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

BROWN TAYLOR, Barbara: *Másik úton hazafelé. Felszabadító igehirdetések az éven át.* Ford. Székács Judit. Luther Kiadó, Budapest, 2024.

Barbara Brown Taylor észak-amerikai anglikán lelkész igehirdetéseit először olvashatjuk magyar nyelven. Székács Judit értő és finom fordítói munkája nyomán elevenednek meg azok a történetek, amelyekben szinte észre sem vesszük, és már ott ülünk a nappaliban Barbara Brown Taylорral együtt. Igihirdetése úgy hatnak ránk, mintha nem is prédikációt hallgatnánk, hanem vele beszélgetnénk, az

elhangzó történetek pedig annyira lebilincselők, hogy szinte levegőt sem veszünk, nehogy elmulasszunk egy szót is gondolatmenetéből.

Ezek az igehirdetések olyan korban szólnának most meg bennünket, amelyben, valljuk be, a prédikációk hallgatása – sőt olvasása – nem tartozik a legnépszerűbb vagy leggyakoribb elfoglaltságok közé. Főleg nem megszokott teljes terjedelmű prédikációk gyűjtéményes megjelentetése egy olyan igehirdetőtől, aki még köztünk él és tanít, előadásokat tart, ígét hirdet, könyveket ír. Nem véletlenül kapjuk fel a fejünket, ha azt halljuk, Barbara Brown Taylor olyan igehirdető, akinek nem csupán a könyvei, de az igehirdetés-gyűjtéményei is ott vannak a leghíresebb könyveladási népszerűségi listákon.

Ki is tehát Barbara Brown Taylor, akinek az igehirdetés-gyűjtéményét először tarthatja kezében magyarul az olvasó? Barbara Brown Taylor 1951-ben született az Indiana állambeli Lafayette-ben, egyetemi tanulmányait az Emory Egyetemen és a Yale Divinity School-

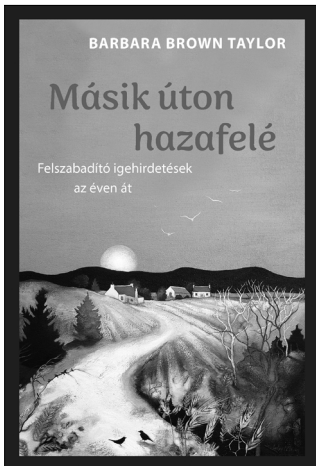
ban végezte, 1976-ban diplomázott. 1984-ben szentelték anglikán lelkésszé, 1992-ben pedig a Grace-Calvary Episzkopális¹ Egyházközség lelkésze lett. Gyülekezeti lelkészi szolgálata befejeztével főállásban a Georgia állambeli Piedmont College professzoraként a világvallásokról, valamint a Columbia Theological Seminaryn keresztény spiritualitás témakörében is oktatott.

1996-ban a texasi Baylor Egyetem az angol nyelvű világ tizenkét leghatékonyabb prédikátora közé választotta. Taylor 2014-ben bekerült az észak-amerikai *Time* magazinnak a világ száz legbefolyásosabb emberét felsoroló éves listájába. Tizenöt könyve jelent meg, amelyek tartalmaznak igehirdetéseket, személyes élettörténeteket, hitről, vallásról és spiritualitásról szóló írásokat.² A kétezres évek elején döntött úgy, hogy a gyülekezeti lelkészi szolgálat után egyetemi oktatói állást vállal. Ettől kezdve új hitformálódási szakasz vette kezdetét életében. Megírta *Leaving Church – A Memoir of Faith* cí-

* Eredeti megjelenés: Pángyánszky Ágnes: Előszó. In: BROWN TAYLOR, Barbara: *Másik úton hazafelé. Felszabadító igehirdetések az éven át.* Ford. Székács Judit. Luther Kiadó, Budapest, 2024. 9–16. o.

¹ Az Episzkopális Egyház az észak-amerikai anglikán egyház megnevezése.

² Lásd Barbara Brown Taylor honlapját: <http://www.barbarabrowntaylor.com>. (Megtekintés: 2024. január 13.)

mű könyvét, amelyben azt világítja meg, ahogyan rátalált az Istenbe vetett hit univerzális formájára. Már ebben az új spirituális szakaszban születtek következő könyvei, amelyek lelki útkereséséről, a világvallások felé forduló nyitottságának megszületéséről, a hit útjának további kereséséről szólnak. Férjével egy farmon élnek Észak-Georgiában, ahol állatokat tenyésztenek, és Barbara Brown Taylor hitvallása szerint az élet minden apró pillanatában és feladatában találkozni tud Istennel, aki valóban keresi őt, ő pedig nyitottá szeretne válni arra, hogy meghallja Isten hangját és üzenetét az emberi élet mindennapi apró-cseprő dolgaiban.

Igehirdetési stílusa és igehirdetői identitása a 20. század második felében kibontakozó Új Homiletika (New Homiletics) mozgalom útkereséséből fakad, és annak eredményeihez köthető. Az 1960-as években az észak-amerikai igehirdetés teológusai irányvonalakat kerestek a prédikáció megújítására, új étellel történő megtöltésre (PÁNGYÁNSZKY 2017, 85. kk.). Az Új Homiletika mozgalom máig meghatározó irányzattá nőtte ki magát. Fókuszja a szöveg olvasóközpontú értelmezése, a képzelet (imagination) világa és az irodalmi formák felé való nyitottság. Az igehirdetések akkoriban érzékelt elerőtlenedő üzenete helyett követői találkozás-központú prédikációkra törekedtek, amelyek lehetővé teszik a szöveg és a hallgató találkozásának eseményét, a befogadás (repció) hermeneutikai vizsgálatát. Új homiletikai kutatások születtek a hallgatóság megismerésére, az igehirdetésnek a modern, illetve a posztmodern kultúrában történő hallgatásának vizsgálatára.

A mozgalom egyik legnagyobb vívmánya a képzelet erejének felfedezése volt. Ez a képzelőerő lett az a kommunikációs csatorna, amely a hirdetett ige és az ighallgató között megpróbálja megragadni a Szentlélek munkáját, hogy újra központi szerepet kapjon az igehirdetésben az a plusz erő, amely az isteni munkálkodás „hordozója”. Az ige hirdetése nem csupán gondolatmenet, kortörténeti érdekesség vagy moralizálás, hanem az emberi szóban rejlő legkülönlegesebb lehetőség, az Istennel történő találkozás eseményére való meghívás. A legegyszerűbb szó, a legegyszerűbb gondolatmenet, a legegyszerűbb történet is igehirdetés lehet, ha az Isten szándéka felől értelmezzük: az életünket a transzcendens hatósugarába történő bevonódás eseményének megteremtéseként. A képzelőerőn alapuló igehirdetésben így kaphatunk meghívást, hogy vándorútra induljunk bibliai tájakon, és közösséget vállaljunk bibliai személyekkel – mindezt úgy, hogy ennek az azonosulásnak nem kell vezényszóra történnie. Ahogyan egy irodalmi mű „beenged” a megszólaltatott valóságba, úgy e prédikációk is lehetőséget kínálnak a bibliai és az életből vett történetek megélésére és a belőlük fakadó felismerések megtapasztalására.

Ez a szokatlan perspektívaváltás Barbara Brown Taylor megfogalmazásában így hangzik: „A rejtett igazságok felfedezéséhez lehet, hogy a szemünkkel kancsalul kell néznünk, vagy fejen kell állnunk ahhoz, hogy minden ismert összefüggést megkérdőjelezzünk, és helyettük újakat képzeljünk el. Amikor az ég és a föld felcserélődik, és abszolút hihetővé válik, hogy a fű esetleg lefelé nő, nem pedig felfelé, akkor állsz készen arra, hogy az újat a saját feltételei szerint közelítsd meg, nem a magadéi szerint. Ez egy olyan látásmód – egy olyan életforma –, amely megköveteli, hogy lazíts a szorításon, és megengedd magadnak, hogy meglepődj, összekavarodj, és elámulj azon, hogy Isten eddig nem is álmodott módon is kinyilatkoztathatja magát nekünk. Ahhoz, hogy megtalálhassuk a különlegest a megszokottban, részt vehetünk Isten saját képzelőerejében. Így, Isten szemén keresztül megláthatjuk magunkat, felebarátainkat és az egész világot, tele lehetőségekkel, ígérettel, a változásra való készséggel.” (TAYLOR 1993, 53. o.)

Az Új Homiletika mozgalom képviselői felismerték, hogy a perspektívaváltás megvalósulásához a történetmesélésnek, a képeknek és a nyelvi kifejezőeszközöknek a felszabadult alkalmazása, valamint

a kognitív típusú prédikációk mellett az érzelmeknek és a tapasztalásoknak a megszólaltatása szükséges (PÁNGYÁNSZKY 2021, 49. o.). Ahogyan Barbara Brown Taylor prédikációiban is felfedezhetjük, a megszólaló történetek nem illusztrációk a prédikációk tartalmához, hanem a gondolatmenet szerkesztési részei, amelyek emberi történetekből, érzésekből és tapasztalatokból tevődnek össze. Az Új Homiletika egyik előfutára, Henry G. Davis így vall erről egy, az igehirdetésről írt versében:

„Ne mutasson semmi mást, csak saját kibontakozó részeit;
 Ágakat, melyek belső életerejükből ágaznak el,
 Mondatokat, melyek, mint a levelek, a saját águkhoz tartoznak,
 Igazán a fa fajtájához,
 Nem idegen fákról szakítva,
 Illusztrációkat, amelyek mint virágok nyílnak ki ezekből az ágakból,
 Nem színes papírsárkányokat,
 Előkapva valaki más gondolatainak szeléből...”³

Barbara Brown Taylor azoknak a narratív igehirdetőknél a csoportjába tartozik, akik bátran felismerik a mindennapok történeteiben az életünkben munkálkodó Istent. Egy interjúban azt vallotta, ő valójában nem nagy templomterek igehirdetője. Sokkal otthonosabb számára a nappalishoba mint igehirdetési közeg, ahol az Istenről szóló beszéd az emberek közötti beszélgetés eleven alkotórészévé és eseményévé válhat.⁴ A szent ilyen erejű közelsége teheti lehetővé, hogy egyre gyakrabban felismerhessük életünkben a jelen lévő Istent. Teológiai reflektivitásnak is nevezhetjük ezt, amelynek célja, hogy az életünk és az Isten erőtere újra egy egységgé forrjon össze. Túl sokáig és túl sokszor gondoltuk, hogy a szószékek az igehallgatótól mért távolsága azt a távolságot is plasztikusan kifejezi, amely az Isten világa és a mi, szerintünk az Isten országától fényévnyi távolságban lévő világunk között van.

Ahogy az olvasó elindul Barbara Brown Tallyal, hogy végigjárja vele az egyházi év adventtel kezdődő történetét, úgy fog rácsodálkozni arra, hogyan kerül egyik élettörténetből vagy élethelyzetből a másikba, hogyan érintik meg lelke mély rétegeit a prédikációk bibliai és mai szereplői. Akármelyikről legyen is szó, vannak szituációk, amelyek az igehirdető képzelőerejének köszönhetően meglepően részletgazdagok, vagy ahogyan egyszer valaki kritikusan fogalmazott: annyira részletesek, hogy még Isten is túl emberivé vált bennük. Nos, Barbara Brown Taylor a rá nagyon is jellemző, finom és visszafogott humorával valószínűleg mosolyogna ezen a kritikán, hiszen igehirdetési teológiai mélysége Istennek erről a végtelenül merész szeretetéről tanúskodik. Arról a szeretetről, amely nem félt túl emberivé válni és felemelni, értékessé és fontossá tenni az emberi életet, a mi életünk történeteit és tapasztalásait.

Akik számára újszerűnek és szokatlanak hatnak az isteni üdvtervbe beleszótt emberi történetek, azok érdekes felfedezéseket tehetnek, ha tudatosan keresik a bibliai és teológiai összefüggéseket. Barbara Brown Taylor egyszerre végez alapos exegetikai értelmezési munkát igehirdetési előkészítésekor és alkalmaz százszor átrostált nyelvi kifejezéseket és fordulatokat. Saját maga említi, hogy azért

³ Ford. Pángyánszky Ágnes. Idézi uő 2017, 84. o.

⁴ *Great Preachers. Barbara Brown Taylor.* <https://www.youtube.com/watch?v=JGzml0Hr5Fo>. (Megtekintés: 2024. január 24.)

szereti a különleges szóösszetételeket, mert szokatlanságuk miatt felkapjuk rá a fejünket. Igehirdetései így egyszerre igehűségről és finoman merész irodalmi igényességről tanúskodnak.

Barbara Brown Taylor igehirdetéseinek magyar fordítását Székács Juditnak, a könyv kiadásának lehetőségét a Luther Kiadónak köszönhetjük, akik vállalták, hogy a magyar nyelvű olvasóközönséggel megismertetik az eddig főleg homiletikai kötetekből és tanulmányokból megismert amerikai igehirdetést Barbara Brown Taylor munkásságán keresztül. Talán azok a már teológiát végzett evangélikus lelkészek és hittanárok is örömmel veszik majd kézbe, akikkel korábban együtt olvastuk és fedtük fel az igehirdetések lebilincselő új világát.

Valljuk be, zaklatott világunkban mindannyiunknak jólesik a meghívás egy keresztény spirituális utazásra, akár hitre találtak, akár hitet keresők, akár éppen Isten útját elutasítók vagyunk. Maga Taylor meséli el, hogy sokszor keresték meg azzal, hogy szervezzen a Bibliáról alkalmakat, csak éppen soha senki nem jött el ezekre, mígnem egyszer rájött, hogy a *Biblia* szóval Istent helyettesítették az emberek (TAYLOR 1993, 49–50. o.). Az Istennel való találkozásra vágytak, és amikor csendes, meditatív alkalmakon csukott szemmel hallgatták és élték meg a bibliai történeteket, osztották meg egymással érzéseiket és tapasztalataikat Isten igéjének megszólító erejéről, akkor nem volt gond többé, megteltek a gyülekezeti termek.

Barbara Brown Taylor női igehirdetőként gazdagítja a prédikáció tudományát és az igehirdetés szolgálatát. A nőiség kérdése, a női hang természetesen árad belőle, visszafogottsága tiszteletet ébreszt. Bár ő biztosan nem így ítélné meg, női igehirdetőként való megszólalása mégis bátorító erővel hathat a mai egyházra, férfi és női igehirdetőkre egyaránt. Barbara Brown Taylort nem a sikerei, nem az előadásoktól csordultig telt naptára, nem a kapott díjai teszik naggyá. Sokkal inkább az, amikor elkezdjük lapozgatni ezt a könyvet, és belefeledkezünk igehirdetései olvasásába.

Hivatkozott művek

PÁNGYÁNSZKY Ágnes 2017. A homiletika története az Amerikai Egyesült Államokban a 20. században. *Lelkipásztor*, 92. évf. 3. sz. 82–85. o.; 4. sz. 132–136. o.

Barbara Brown Taylor. *Great Preachers*. DVD. Films Media Group, New York, 1998.

PÁNGYÁNSZKY Ágnes 2020. Határátlépések szent és profán között. Barbara Brown Taylor homiletikájának spirituális útkeresése. In: Orosz Gábor Viktor (szerk.): *Teológia és határok. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatóinak tanulmánykötete*. Luther Kiadó, Budapest. 187–199. o.

BROWN TAYLOR, Barbara 1993. *The Preaching Life*. Cowley Publications, Boston.